

På kryds og tværs

– eller mål og metoder for forundersøgelser

Forundersøgelserne er arkæologiens vigtigste redskab i jagten på de (skjulte) jordfaste fortidsminder. De er grundlaget for beslutningen om, hvorvidt der er tale om et væsentligt fortidsminde eller ikke. Forundersøgelsens resultat danner grundlaget for selve udgravningens budget.

Når man til seminarer og årsmøder overværer fremlæggelsen af arkæologiske udgravninger, er det overraskende, hvor sjældent man præsenteres for den refleksion, der ligger til grund for valget af metode i de indledende forundersøgelser – hvilket gør det svært at gennemskue bevæggrundene til, at søgegrøfterne i de respektive fremstillinger ligger på kryds og tværs af alle verdenshjørne. Man kunne frygte, at de "bare" ligger, som de plejer.

Odense-seminaret i 2005 *Arkæologiske Forundersøgelser* var et rigtig godt initiativ, hvor en række museer og personer gav deres bud på en god forundersøgelsesmetode. Det store fremmøde tyder også på, at det er et emne, der har mange arkæologers bevågenhed. Redaktionen ønsker, at der bygges videre på de gode takter fra Odense-seminaret, og vil med temaet opfordre til yderligere refleksion over forundersøgelserne.

Redaktionen har derfor bedt fire skribenter komme med deres erfaringer og overvejelser inden for forskellige typer af forundersøgelser.

Malene Beck har skrevet om problematikker og erfaringer fra den sydfynske motorvej: der er brugt en del tid på at overveje, hvilke metoder man kan og bør anvende ved forundersøgelser – og hvad der måske i sidste ende er praktisk gennemførligt – ligesom hele kommunikationsdelen med bygherre(r) har givet anledning til nye arbejdsgange på museet i Svendborg.

Anne B. Hansen anbefaler brugen af systematiske forundersøgelser, som de på Kroppedal har benyttet

sig af i en lang årrække med gode erfaringer inden for især undersøgelser af jernalderbebyggelser. Dette sker i en kombination med GPS-opmåling, som Anne er en stærk fortaler for at vi skal benytte.

Claus Kjeld Jensen har reflekteret over de indtryk, han fik på Odense-seminaret. Han bemærkede, at der taltes meget om de "optimale" afstande mellem søgegrøfterne og deres "optimale" retning, om "effektive" forundersøgelser og kvadratmeter-priser og mindre om de perioder, der stort set er fraværende i undersøgelserne. Og videre har han overvejet KUAS' rolle efterfølgende, når der skal gives accept af en egentlig udgravning – hvilke fund er det, som bliver afvist, og hvilke bliver godkendt?

Berit Valentin Eriksen mener, at grunden til, at der findes så få lokaliteter fra ældre stenalder, er et metodisk problem – og hun kommer med en lang række bud på, hvad man kan gøre for at minimere skævvridningen af fundbilledet.

Noget, som eventuelt manglede i Odense, var en grundig og fordomsfri diskussion af forundersøgelsesernes mål og metode. Som det vil fremgå af de fire artikler, er der ingen metoder, der dækker alle perioder. Kan metoder eventuelt kombineres, så ingen periode risikerer at blive forfordelt i urimelig grad? Og måske det mest interessante spørgsmål: hvad er forundersøgelsesernes mål? Hvornår er en lokalitet "et væsentligt fortidsminde"? Bør vi udgrave det, som vi ikke umiddelbart kan genkende eller kun det, vi kender? De spørgsmål, som forundersøgelserne rejser, er grundlæggende arkæologiens spørgsmål, så lad os begynde at diskutere dette grundlag allerede i morgen på arbejdet.

Redaktionen